

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2003

---

8 JUILLET 2003

Proposition de loi modifiant les dispositions du Code civil relatives à l'établissement de la filiation et aux effets de celle-ci

(Déposée par Mme Marie-José Laloy et M. Philippe Mahoux)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée à la Chambre le 1er avril 2003 (doc. Chambre, n° 50-2415/1 — 2002/2003) et au Sénat le 9 avril 2003 (doc. Sénat, n° 2-1599/1 — 2002/2003).

La loi du 31 mars 1987 réformant le droit de la filiation a constitué un progrès important en droit de la filiation.

Dès son entrée en vigueur, cependant, des auteurs de doctrine ont dénoncé un certain nombre d'incompatibilités des dispositions nouvelles avec les principes d'égalité et de non-discrimination.

Depuis 1989, la Cour d'arbitrage est compétente pour censurer, par la voie de l'annulation ou par voie de question préjudicielle, les actes législatifs contraires aux articles 10 et 11 de la Constitution.

La Cour d'arbitrage ne s'est pas privée de le faire dans cette matière:

— la Cour a tout d'abord censuré le fait qu'un homme ne pouvait pas reconnaître son enfant sans l'accord de la mère (avec certes un contrôle

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2003

---

8 JULI 2003

Wetsvoorstel tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan

(Ingediend door mevrouw Marie-José Laloy en de heer Philippe Mahoux)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 1 april 2003 in de Kamer werd ingediend (stuk Kamer, nr. 50-2415/1 — 2002/2003) en op 9 april 2003 in de Senaat (stuk Senaat, nr. 2-1599/1 — 2002/2003).

Met de wet van 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming werd een belangrijke stap voorwaarts gezet op het vlak van het afstammingsrecht.

Al meteen bij de inwerkingtreding van die wet, hebben sommige auteurs van rechtsleer evenwel een aantal onverenigbaarheden van de nieuwe bepalingen met het gelijkheids- en het non-discriminatiebeginsel aan de kaak gesteld.

Sinds 1989 is het Arbitragehof bevoegd om, via de vernietiging of via de prejudiciële vraag, de wetskrachtige normen te veroordelen die strijdig zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Het Arbitragehof heeft dat dan ook ten overvloede gedaan:

— eerst en vooral veroordeelde het Hof het feit dat een man zijn kind niet kon erkennen zonder de toestemming van de moeder (weliswaar met een oppor-

d'opportunité du tribunal) alors que cette exigence n'existait pas pour la reconnaissance maternelle(1);

— elle a également considéré que l'article 320 du Code civil violait la Constitution en ce qu'il ne permettait pas la reconnaissance après un certain délai écoulé consécutivement au début d'une séparation de fait suivie d'un divorce par consentement mutuel (alors que cette possibilité existe lorsqu'un certain délai s'est écoulé après introduction d'un divorce pour cause déterminée)(2);

— elle a considéré également que l'action en recherche de paternité pouvait être admise contrairement à ce qu'indiquait la loi même en cas de refus de la mère(3).

Ces constatations d'inconstitutionnalité perturbent la pratique notamment parce que, par exemple, si la jurisprudence admet que le juge doit appliquer la doctrine qui se dégage des arrêts de la Cour d'arbitrage (sauf à poser une nouvelle question préjudicielle à la Cour), il n'en va pas de même de l'administration. Ainsi, les officiers de l'état civil continuent d'exiger l'accord de la mère pour les reconnaissances paternelles hors mariage alors qu'en cas de refus de la mère, un procès peut être engagé par le père, procès qui est voué au succès (sauf si la mère établit que le père n'est pas le père biologique mais, ceci est une autre question).

Par ailleurs, la responsabilité de l'État pourrait être engagée. Cette responsabilité a d'ailleurs été consacrée, en principe, par une décision du tribunal civil de Liège(4); dans le cas d'espèce, le tribunal a fini par constater que la faute n'était pas en relation causale directe avec les préjudices invoqués mais a néanmoins admis le principe).

En conséquence il est urgent de procéder à une réforme des textes qui ont été censurés par la Cour d'arbitrage.

D'autre part, un certain nombre de textes n'ont pas été invalidés tout simplement parce qu'ils n'ont pas été soumis à la censure de la Cour. Cependant, la

tuniteitstoetsing door het Hof) terwijl die vereiste niet gold voor een erkenning door de moeder(1);

— het Hof stelde tevens dat artikel 320 van het Burgerlijk Wetboek een schending van de Grondwet inhield doordat het de erkenning pas mogelijk maakte nadat een bepaalde termijn was verlopen na het ingaan van de feitelijke scheiding, gevolgd door een echtscheiding door onderlinge toestemming (terwijl in die mogelijkheid is voorzien wanneer een bepaalde tijd is verlopen na het inleiden van een echtscheidingsprocedure op grond van bepaalde feiten)(2);

— het Hof was voorts van oordeel dat het, in tegenstelling tot wat de wet zelf terzake stipuleerde ingeval van een weigering van de moeder, toegestaan was onderzoek naar het vaderschap in te stellen(3).

Deze vaststellingen van ongrondwettigheid doorkruisen de praktijk. Zo aanvaardt de rechtspraak bijvoorbeeld dat de rechter de rechtsleer moet toepassen die uit de arresten van het Arbitragehof kan worden afgeleid (tenzij men het Hof een nieuwe pre-judiciële vraag stelt), maar geldt zulks niet voor de administratie. Zo blijven de ambtenaren van de burgerlijke stand de instemming van de moeder eisen voor erkenningen van het vaderschap buiten het huwelijk terwijl de vader, bij een weigering vanwege de moeder, met alle kansen op succes, een proces kan aanspannen (alleen als de moeder kan aantonen dat de vader niet de biologische vader is, is dat succes minder evident, maar dit terzijde).

Voorts kan de Staat op zijn verantwoordelijkheid worden aangesproken. Die verantwoordelijkheid werd trouwens principieel verankerd door een beslissing van de burgerlijke rechtbank van Luik(4); *in casu* stelde de rechtbank uiteindelijk vast dat tussen de tekortkoming en de aangevoerde nadelen geen oorzakelijk verband bestond, maar dat heeft niet belet dat de rechtbank het principe heeft aanvaard.

Dientengevolge zijn de teksten die door het Arbitragehof werden bekritiseerd, dringend aan een hervorming toe.

Aan de andere kant werd een aantal teksten niet ongeldig verklaard omdat ze gewoonweg niet ter beoordeling aan het Hof werden voorgelegd. De

(1) Cour d'arbitrage, arrêt n° 39/90 du 21 décembre 1990; Cour d'arbitrage, arrêt n° 63/92 du 8 octobre 1992; Cour d'arbitrage, arrêt n° 62/94 du 14 juillet 1994.

(2) Cour d'arbitrage, arrêt n° 61/2000 du 25 mai 2000.

(3) Cour d'arbitrage, arrêt n° 104/98 du 21 octobre 1998.

(4) Tribunal civil de Liège, 17 novembre 2000, *JT*, 2001, p. 303.

(1) Arbitragehof, arrest nr. 39/90 van 21 december 1990; Arbitragehof, arrest nr. 63/92 van 8 oktober 1992; Arbitragehof, arrest nr. 62/94 van 14 juli 1994.

(2) Arbitragehof, arrest nr. 61/2000 van 25 mei 2000.

(3) Arbitragehof, arrest nr. 104/98 van 21 oktober 1998.

(4) Burgerlijke rechtbank van Luik, 17 november 2000, *JT*, 2001, blz. 303.

doctrine s'accorde à constater la non-conformité de ces dispositions aux principes dégagés par la Cour d'arbitrage(1).

Un groupe de travail interuniversitaire s'est réuni avec les auteurs de la présente proposition qui suggèrent avant d'envisager le cas échéant une réforme en profondeur de l'ensemble du droit de la filiation d'adapter de manière limitée les textes ci-après afin d'éviter de nouvelles difficultés.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article n'appelle pas de commentaires.

Article 2

Il s'agit d'adapter l'article 313, § 1er, au nouvel article 329*bis* (voyez le commentaire des articles 5 et 9 ci-après).

Article 3

Cet article modifie l'article 314 en renvoyant au nouvel article 332*quinquies* (voyez les commentaires de l'article 11 *infra*).

Article 4

L'article 318 du Code civil définit les conditions de la contestation de paternité du mari. Il contient une énumération en son § 3 qui permet aux tribunaux de dire fondée la demande de contestation de paternité dès l'instant où ils constatent l'écoulement d'un certain délai entre certains faits ou actes et la naissance. Parmi ces faits figure la séparation de fait suivie d'un divorce pour cause déterminée mais non pas d'un divorce par consentement mutuel. Cette incongruité a été considérée comme inconstitutionnelle par l'arrêt n° 61/2000 du 25 mai 2000 de la Cour d'arbitrage. Certes par cet arrêt, la Cour d'arbitrage vise l'article 320 du Code civil mais la même carence doit être constatée dans l'article 318, § 3, 2°. Pour des raisons de simplification, il est proposé de supprimer la condition de prononcé du divorce. La preuve de la

rechtsleer stelt echter eensgezind vast dat die bepalingen niet in overeenstemming zijn met de door het Arbitragehof naar voren gebrachte principes(1).

Inmiddels heeft een vergadering plaatsgevonden tussen een interuniversitaire werkgroep en de indieners van dit voorstel. Zij stellen voor om vooraleer enige grondige hervorming van het gehele afstammingsrecht in overweging te nemen, en ter voorkoming nieuwe moeilijkheden, de hierna volgende teksten in beperkte mate aan te passen.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen opmerkingen.

Artikel 2

Hierbij gaat het om de aanpassing van artikel 313, § 1, aan het nieuwe artikel 329*bis* (zie hierna de toelichting bij de artikelen 5 en 9).

Artikel 3

Dit artikel wijzigt artikel 314 door te verwijzen naar het nieuwe artikel 332*quinquies* (*cf. infra* de toelichting bij artikel 11).

Artikel 4

Artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek omschrijft de voorwaarden waaronder het vaderschap van de echtgenoot kan worden betwist. Paragraaf 3 van voormeld artikel omvat een opsomming van elementen aan de hand waarvan de rechtbanken de vordering tot betwisting van het vaderschap van de echtgenoot gegrond kunnen verklaren zodra zij vaststellen dat tussen bepaalde feiten of handelingen en de geboorte, een bepaalde termijn is verlopen. Een van die feiten betreft de feitelijke scheiding, gevolgd door een echtscheiding op grond van bepaalde feiten, maar niet door een echtscheiding door onderlinge toestemming. Die ongerijmdheid werd als ongrondwettig aangemerkt door arrest nr. 61/2000 van 25 mei 2000 van het Arbitragehof. Nu is het wel zo dat dit arrest van het Arbitragehof betrekking heeft op artikel 320

(1) F. Rigaux (UCL), «Le nouveau droit de la filiation à l'épreuve des droits de l'homme», *Annales de droit de Louvain*, 1987, pp. 379 et suivantes; De Gavre, J., «Le principe d'égalité dans le droit de la filiation: limites, exceptions et contrôle», *Revue de droit*, ULB, 1990/1, pp. 11 et suivantes; Mahieu, G. en Pire, D., *La filiation*, Larcier, 1999, p. 155.

(1) F. Rigaux (UCL), «Le nouveau droit de la filiation à l'épreuve des droits de l'homme», *Annales de droit de Louvain*, 1987, blz. 379 en volgende; De Gavre, J., «Le principe d'égalité dans le droit de la filiation: limites, exceptions et contrôle», *Revue de droit*, ULB, 1990/1, blz. 11 en volgende; Mahieu, G. en Pire, D., «*La filiation*», Larcier, 1999, blz. 155.

séparation de fait suffit. La jurisprudence faisait déjà preuve de beaucoup de souplesse à ce sujet.

Article 5

Il s'agit de modifier l'article 319 relatif aux reconnaissances paternelles. C'est à ce sujet que la Cour d'arbitrage a rendu le nombre le plus important d'arrêts.

Le texte de 1987 impose au père l'accord de l'enfant s'il est majeur (article 319, § 2) sans recours. Si l'enfant est mineur non émancipé, son consentement est requis s'il a 15 ans mais également celui de la mère (article 319, § 3) ou son représentant légal (article 319, § 4). L'article 319, § 3, prévoit une procédure qui permet au père d'obtenir l'autorisation de reconnaissance malgré le désaccord de la mère. Si le requérant n'est pas le père, la demande est rejetée.

Si le requérant est bien le père biologique, le tribunal peut refuser la reconnaissance puisque l'article 319, § 3, *in fine*, dispose: «À défaut de cette preuve, il décide en tenant compte de l'intérêt de l'enfant si la reconnaissance peut avoir lieu».

Un système adapté est prévu par l'article 319, § 4.

La Cour d'arbitrage a considéré dans plusieurs arrêts qu'il y avait là une discrimination entre le père et la mère puisqu'en cas de reconnaissance maternelle, aucun obstacle n'existe si une mère veut reconnaître son enfant, même si celui-ci est majeur.

Il s'impose de rétablir l'égalité en fixant les mêmes conditions aux deux reconnaissances, d'où l'adoption d'un texte unique (article 329bis : voyez *infra* les commentaires de l'article 8). Afin de tenir compte des derniers arrêts de la Cour d'arbitrage(1), il est proposé de supprimer tout contrôle d'opportunité du parent dont la filiation est établie. La reconnaissance ne sera refusée que s'il est prouvé que le candidat à la reconnaissance n'est pas le père biologique. En revanche, si le refus émane de l'enfant majeur, la reconnaissance ne pourra pas avoir lieu, et ce sans aucun recours. Si le refus émane d'un enfant mineur

van het Burgerlijk Wetboek, maar dezelfde leemte behoort te worden vastgesteld in artikel 318, § 3, 2°. Eenvoudigheidshalve wordt voorgesteld de voorwaarde inzake het uitspreken van de echtscheiding te schrappen. Het bewijs van de feitelijke scheiding volstaat. De rechtspraak heeft terzake reeds van een grote soepelheid blijk gegeven.

Artikel 5

Hierbij gaat het om de aanpassing van artikel 319 met betrekking tot de erkenningen van het vaderschap. Over dat thema heeft het Arbitragehof het grootste aantal arresten gewezen.

De tekst die dateert van 1987, verplicht de vader ertoe de toestemming van het kind te verkrijgen zo het meerderjarig is (artikel 319, § 2), zonder verdere mogelijkheid tot beroep. Indien het kind minderjarig en niet ontvoegd is, is niet alleen de toestemming van het kind vereist indien het de volle leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, maar tevens de toestemming van de moeder (artikel 319, § 3) of de wettelijke vertegenwoordiger van het kind (artikel 319, § 4). Artikel 319, § 3, voorziet in een procedure die de vader de mogelijkheid biedt de toestemming tot de erkenning te verkrijgen ondanks het feit dat de moeder daarmee niet instemt. Indien de verzoeker niet de vader is, wordt het verzoek afgewezen.

Zo de verzoeker wel degelijk de biologische vader is, kan de rechtbank de erkenning weigeren aangezien artikel 319, § 3, *in fine* het volgende bepaalt: «Ontbreekt dat bewijs, dan beslist de rechtbank, met inachtneming van de belangen van het kind, of de erkenning kan plaatshebben.»

Artikel 319, § 4, voorziet in een aangepaste regeling.

In verscheidene arresten heeft het Arbitragehof geoordeeld dat hier sprake is van een discriminatie tussen de vader en de moeder, aangezien bij de erkenning door de moeder geen enkele hinderpaal in de weg staat zo zij haar — ook meerderjarig — kind wil erkennen.

Terzake moet dan ook de gelijkheid worden hersteld door aan beide erkenningen dezelfde voorwaarden te koppelen. Vandaar de goedkeuring van één enkele tekst (329bis : zie *infra* de toelichting bij artikel 8). Teneinde rekening te houden met de jongste arresten van het Arbitragehof(1), wordt voorgesteld iedere opportuniteitstoetsing te schrappen voor de ouder van wie de afstamming is komen vast te staan. De erkenning zal alleen worden geweigerd zo het bewijs wordt geleverd dat de kandidaat voor de erkenning niet de biologische vader is. Gaat de weigering daarentegen uit van het meerderjarige kind, dan

(1) Voyez, entre autres, Cour d'arbitrage, arrêt n° 112/02 du 6 juin 2002, *Revue trimestrielle droit familiale*, 2002, p. 695.

(1) Zie, onder meer, Arbitragehof, arrest nr. 112/02 van 6 juni 2002, «*Revue trimestrielle droit familiale*», 2002, blz. 695.

non émancipé ayant 15 ans accomplis, le tribunal statuera en tenant compte de l'intérêt de l'enfant.

Ce contrôle d'opportunité sera marginal comme il l'était d'ailleurs en application de l'article 319, § 3, avant les arrêts de la Cour d'arbitrage. Ce n'est que s'il est démontré que le candidat à la reconnaissance (qu'il soit père ou mère) présente un danger grave pour l'enfant que le tribunal pourra refuser la reconnaissance. La priorité doit être donnée à l'établissement du lien de filiation.

Article 6

Ainsi qu'indiqué ci-avant (voyez les commentaires de l'article 4), l'article 320 doit être adapté pour respecter l'enseignement de l'arrêt de la Cour d'arbitrage n° 61/2000 du 25 mai 2000.

Article 7

L'article 322 est modifié en renvoyant au nouvel article 332quinquies (voyez *infra* les commentaires de l'article 11).

Article 8

Même remarque pour l'article 323.

Article 9

Ainsi qu'indiqué ci-avant (voyez les commentaires de l'article 5) il est proposé d'imposer au candidat à la reconnaissance tant maternelle que paternelle les mêmes conditions. Les auteurs de la présente proposition se sont inspirés du texte actuel en tenant compte de l'âge de l'enfant et de l'hypothèse où l'un de ces auteurs serait décédé ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté (voyez *supra* le commentaire de l'article 5).

Afin d'éviter de nouvelles difficultés d'interprétation, le texte proposé s'inspire fidèlement des anciens articles 319, § 3, et 319, § 4.

Article 10

Il est proposé d'insérer un nouvel article 332quinquies.

Les anciennes dispositions imposaient à l'action en recherche de paternité des conditions inexistantes pour l'action en recherche de maternité.

kan de erkenning niet plaatsvinden, en wordt terzake in geen enkele beroepsmogelijkheid voorzien. Gaat de weigering uit van een minderjarig, niet ontvoogd kind dat de volle leeftijd van 15 nog niet heeft bereikt, dan zal de rechtbank een uitspraak doen met inachtneming van de belangen van het kind.

Die opportuniteitstoetsing zal een zeer summier karakter vertonen, zoals, vóór de arresten van het Arbitragehof overigens reeds het geval was bij de toepassing van artikel 319, § 3. Pas wanneer is aangetoond dat de kandidaat voor de erkenning (de vader zowel als de moeder) een ernstig gevaar voor het kind vormt, zal de rechtbank de erkenning kunnen weigeren. De vaststelling van de afstammingsband moet de prioriteit krijgen.

Artikel 6

Zoals boven aangegeven (zie de toelichting bij artikel 4), moet artikel 320 worden aangepast teneinde de strekking van het door het Arbitragehof op 25 mei 2000 gewezen arrest nr. 61/2000 te eerbiedigen.

Artikel 7

Artikel 322 wordt gewijzigd door te verwijzen naar een nieuw artikel 332quinquies (zie *infra* de toelichting bij artikel 11).

Artikel 8

Zelfde opmerking als voor artikel 323.

Artikel 9

Zoals boven vermeld (zie de toelichting bij artikel 5) wordt voorgesteld zowel de vader als de moeder die kandidaat zijn voor de erkenning, dezelfde voorwaarden op te leggen. De indieners van dit wetsvoorstel hebben zich laten leiden door de vigerende tekst. Zo hebben ze rekening gehouden met de leeftijd van het kind en met de hypothese waarbij een van de ouders van het kind overleden zou zijn dan wel in de onmogelijkheid zou verkeren zijn wil te kennen te geven (*cf. supra* de toelichting bij artikel 5).

Ter voorkoming van nieuwe interpretatieproblemen, sluit de voorgestelde tekst zeer nauw aan bij de vroegere artikelen 319, § 3, en 319, § 4.

Artikel 10

Er wordt voorgesteld een nieuw artikel 332quinquies in te voegen.

De vroegere bepalingen legden voor het instellen van het onderzoek naar het vaderschap een aantal voorwaarden op, terwijl enige soortgelijke voorwaarde voor het onderzoek naar het moederschap ontbrak.

La modification est nécessaire en vertu de l'arrêt n° 104/98 du 21 octobre 1998 de la Cour d'arbitrage qui considère qu'il n'existe aucune raison admissible de refuser au père biologique d'un enfant d'agir en établissement de sa paternité parce que la mère s'y oppose pour des raisons d'opportunité. Cet arrêt est la suite logique des arrêts rendus à propos des obstacles mis à la reconnaissance paternelle (voyez *supra* à propos de la modification de l'article 319).

À l'instar de ce qui est suggéré quant aux modifications pour la reconnaissance paternelle, il est proposé pour rétablir l'égalité d'imposer les mêmes conditions tant à la recherche de maternité qu'à la recherche de paternité.

Il sera, comme pour la reconnaissance, opéré une distinction entre différentes hypothèses selon que le refus émane de l'enfant ou de l'auteur dont la filiation est établie. Si le refus émane de celui-ci, l'action ne pourra être rejetée que s'il est prouvé que celui ou celle dont la filiation est recherchée n'est pas le père ou la mère biologique de l'enfant. En revanche, si le refus émane de l'enfant majeur ou mineur émancipé, l'action sera nécessairement rejetée. Si le refus émane d'un enfant mineur non émancipé de 15 ans accomplis, le tribunal disposera, comme en matière de reconnaissance, d'un pouvoir d'appréciation et statuera en tenant compte de l'intérêt de l'enfant.

Article 11

Il est proposé d'abroger les articles 334*bis*, 334*ter*, 745*quater*, § 1er, alinéa 2, et 837. Il s'agit de restrictions aux droits de l'enfant adultérin. Ces restrictions n'ont pas été soumises à la censure de la Cour d'arbitrage mais elles semblent néanmoins contraires au principe d'égalité et de non-discrimination(1).

Par ailleurs, dans un arrêt du 19 mai 1993 (n° 38/93) la Cour d'arbitrage a jugé que l'article 335, § 3, alinéa 2, du Code civil en ce qu'il permet à l'épouse du père d'un enfant qu'il a conçu durant le mariage avec une autre femme de s'opposer à ce que ce père transmette son nom à l'enfant même avec le consentement de la mère était contraire au principe d'égalité et de non-discrimination. L'abrogation de l'article 335,

(1) Voyez notamment à ce sujet: De Gavre, J., «Le principe d'égalité dans le droit de filiation: limites, exceptions et contrôle», *Revue de droit*, ULB, 1990/1, pp. 11 et suivantes; Mahieu, G. et Pire, D., *La filiation*, Larcier, 1999, p. 155.

De wijziging is noodzakelijk op grond van arrest nr. 104/98 van het Arbitragehof van 21 oktober 1998, waarbij het Hof ervan uitgaat dat geen enkele aanvaardbare reden voorhanden is om de biologische vader van een kind het recht te ontzeggen onderzoek naar het vaderschap in te stellen omdat de moeder zich daar, om opportuniteitsredenen, tegen verzet. Dit arrest ligt in de logische lijn van de arresten die werden gewezen met betrekking tot de hinderpalen die de erkenning door de vader in de weg stonden (zie boven met betrekking tot de wijziging van artikel 319).

Naar analogie van wat wordt geopperd in verband met de wijzigingen voor de vaderlijke erkenning, wordt voorgesteld opnieuw gelijkheid te scheppen door zowel het onderzoek naar het moeder- als naar het vaderschap aan dezelfde voorwaarden te onderwerpen.

Net als voor de erkenning zal er een onderscheid worden gemaakt naar gelang van het feit of de weigering uitgaat van het kind of van de ouder van wie de afstamming vaststaat. Als de weigering uitgaat van deze laatste, kan de vordering enkel worden verworpen indien bewezen is dat degene naar wiens ouderschap een onderzoek wordt ingesteld niet de biologische vader of moeder van het kind is. Gaat de weigering echter uit van het meerderjarige kind of de ontvoogde minderjarige, dan wordt de vordering met zekerheid verworpen. Als de weigering uitgaat van een ontvoogde minderjarige die de volle leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, beschikt de rechtbank, net als inzake de erkenning, over een appreciatiebevoegdheid en zal ze in haar uitspraak rekening houden met het belang van het kind.

Artikel 11

Er wordt voorgesteld de artikelen 334*bis*, 334*ter*, 745*quater*, § 1, tweede lid, en 837 op te heffen. Ze handelen over de beperking van de rechten van overspelige kinderen. Hoewel deze beperkingen niet ter beoordeling aan het Arbitragehof werden voorgelegd, lijken ze desondanks strijdig met het gelijkheidsbeginsel en het beginsel van non-discriminatie(1).

Bovendien oordeelde het Arbitragehof in zijn arrest van 19 mei 1993 (nr. 38/93) dat artikel 335, § 3, tweede lid, van hetzelfde Wetboek strijdig is met het gelijkheidsbeginsel en het beginsel van non-discriminatie. In dat artikel wordt namelijk bepaald dat de echtgenote van de vader van een kind dat hij tijdens het huwelijk met een andere vrouw heeft verwekt, zich ertegen kan verzetten dat het kind de naam

(1) Zie met name in dat verband: De Gavre, J., «Le principe d'égalité dans le droit de filiation: limites, exceptions et contrôle», «*Revue de droit*», ULB, 1990/1, blz. 11 en volgende; Mahieu, G. en Pire, D., «*La filiation*», Larcier, 1999, blz. 155.

§ 3, alinéa 2, supprime le droit de veto donné à l'épouse dans cette situation.

Marie-José LALOY.
Philippe MAHOUX.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 313, §1er, du Code civil est complété comme suit :

« aux conditions fixées par l'article 329*bis* ».

Art. 3

L'article 314, alinéa 1er, du même Code est complété comme suit :

« aux conditions fixées par l'article 332*quinquies* ».

Art. 4

L'article 318, § 3, 2°, du même Code, remplacé par la loi du 27 décembre 1994, est remplacé par la disposition suivante :

« 2° Lorsque l'enfant est né plus de 300 jours après la date de la séparation de fait. »

Art. 5

L'article 319 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 319. — Lorsque la paternité n'est pas établie en vertu des articles 315 ou 317, le père peut reconnaître l'enfant aux conditions fixées par l'article 329*bis* ».

van zijn vader draagt, zelfs met de toestemming van de moeder. Indien artikel 335, § 3, tweede lid, wordt opgeheven, wordt de echtgenote in dat geval het veto-recht ontnomen.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 313, § 1, van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« , volgens de voorwaarden bepaald bij artikel 329*bis* ».

Art. 3

Artikel 314, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« , volgens de voorwaarden bepaald bij artikel 332*quinquies* ».

Art. 4

Artikel 318, § 3, 2°, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 27 december 1994, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« 2° Wanneer het kind geboren is meer dan 300 dagen na de datum van de feitelijke scheiding. »

Art. 5

Artikel 319 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 319. — Wanneer het vaderschap niet vaststaat krachtens de artikelen 315 of 317, kan de vader het kind erkennen volgens de voorwaarden bepaald bij artikel 329*bis*. »

Art. 6

L'article 320, 4°, du même Code, remplacé par la loi du 27 décembre 1994, est remplacé par la disposition suivante :

«4° Si l'enfant est né plus de 300 jours après la date de la séparation de fait».

Art. 7

L'article 322, alinéa 1er, du même Code, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 322. — Lorsque la paternité n'est établie ni en vertu des articles 315 ou 317, ni par une reconnaissance, elle peut l'être par un jugement, aux conditions fixées par l'article 332quinquies.»

Art. 8

L'article 323 du même Code est complété comme suit :

«aux conditions fixées par l'article 332quinquies».

Art. 9

Un article 329bis, ainsi rédigé, est inséré dans la section 2, chapitre III, titre VII du livre premier du même Code :

«Art. 329bis. — § 1er. La reconnaissance de l'enfant majeur ou mineur émancipé n'est recevable que moyennant son consentement préalable.

§ 2. Si l'enfant est mineur non émancipé, la reconnaissance n'est recevable que moyennant le consentement préalable de celui de ses auteurs dont la filiation est établie.

Est en outre requis le consentement préalable de l'enfant s'il a 15 ans accomplis.

À défaut de ces consentements, le candidat à la reconnaissance saisit par simple requête le juge de paix du domicile de l'enfant. Le requérant et les personnes dont le consentement est requis sont convoqués en chambre du conseil. S'il concilie les parties, le juge de paix reçoit les consentements nécessaires. Sinon il renvoie la cause au tribunal de première instance.

Le tribunal entend les parties et le ministère public. Il rejette la demande s'il est prouvé que le requérant n'est pas le père ou la mère biologique. En outre, si le refus émane de l'enfant, il décide en tenant compte de

Art. 6

Artikel 320, 4°, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 27 december 1994, wordt vervangen door de volgende bepaling :

«4° ingeval het kind geboren is meer dan 300 dagen na de datum van de feitelijke scheiding.»

Art. 7

Artikel 322, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 322. — Wanneer het vaderschap niet vaststaat krachtens de artikelen 315 of 317, noch op grond van een erkenning, kan het bij vonnis worden vastgesteld, volgens de voorwaarden bepaald bij artikel 332quinquies.»

Art. 8

Artikel 323 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt :

«, volgens de voorwaarden bepaald bij artikel 332quinquies.»

Art. 9

In boek I, titel VII, hoofdstuk III, afdeling 2, van hetzelfde Wetboek wordt een artikel 329bis ingevoegd, luidend als volgt :

«Art. 329bis. — § 1. De erkenning van het meerderjarige of van het ontvoogde minderjarige kind is alleen ontvankelijk mits het vooraf daarin toestemt.

§ 2. Indien het kind minderjarig en niet ontvoogd is, is de erkenning alleen ontvankelijk mits de ouder van wie de afstamming vaststaat, vooraf daarin toestemt.

Bovendien is de voorafgaande toestemming van het kind vereist, indien het de volle leeftijd van vijftien jaar bereikt heeft.

Bij gebreke van die toestemmingen maakt degene die het kind wil erkennen, de zaak bij gewoon verzoekschrift aanhangig bij de vrederechter van de woonplaats van het kind. De verzoeker en de personen wier toestemming vereist is, worden in raadkamer opgeroepen. Indien de vrederechter de partijen tot verzoening brengt, ontvangt hij de nodige toestemmingen. Zo niet, dan verwijst hij de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg.

De rechtbank hoort de partijen en het openbaar ministerie. Zij wijst het verzoek af indien het bewijs wordt geleverd dat de verzoeker niet de biologische vader of moeder is. Als de weigering bovendien uit-

l'intérêt de celui-ci si la reconnaissance peut être autorisée.

§ 3. Si l'enfant est mineur non émancipé et n'a pas d'auteur connu, ou que celui de ses auteurs dont la filiation est établie est décédé ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, l'officier de l'état civil doit notifier une copie littérale de la reconnaissance au représentant légal de l'enfant et à l'enfant lui-même s'il a 15 ans accomplis, à moins que ceux-ci n'aient préalablement consenti à la reconnaissance.

Si la reconnaissance n'a pas été reçue par un officier de l'état civil belge, elle doit, à la requête de son auteur, être signifiée aux personnes désignées à l'alinéa précédent.

Dans les 6 mois de la signification ou de la notification, les personnes auxquelles elle a été faite peuvent, par simple requête, demander au tribunal de première instance du domicile de l'enfant, d'annuler la reconnaissance.

Le greffier informe immédiatement de cette action l'officier de l'état civil ou l'officier ministériel qui a établi la reconnaissance.

Les parties et le ministère public entendus, le tribunal statue sur l'action en nullité. Il annule la reconnaissance s'il est prouvé que la partie défenderesse n'est pas le père ou la mère biologique. Si le refus émane de l'enfant, à défaut de cette preuve, il décide, en tenant compte de l'intérêt de l'enfant, si la reconnaissance peut avoir lieu.

L'article 1029, alinéa 2, du Code judiciaire n'est pas applicable.

Jusqu'à l'expiration du délai de 6 mois ou jusqu'à ce que la décision de débouté soit passée en force de chose jugée, la reconnaissance est inopposable à l'enfant et à son représentant légal, lesquels pourront néanmoins s'en prévaloir.»

Art. 10

Un article 332quinquies, ainsi rédigé, est inséré dans la section 2, chapitre IV, titre VII, livre premier, du même Code:

«Art. 332quinquies. — Les actions en recherche de maternité ou de paternité sont rejetées si l'enfant majeur ou mineur émancipé s'y oppose. Si le refus émane d'un enfant mineur non émancipé qui a 15 ans accomplis, le tribunal décide, en tenant compte de l'intérêt de l'enfant, si la filiation peut être établie. En outre, le tribunal rejette la demande s'il est prouvé que

gaat van het kind, dan beslist de rechtbank, met inachtneming van de belangen van het kind, of de erkenning kan plaatshebben.

§ 3. Is het kind minderjarig en niet ontvoegd en heeft het geen bekende ouder, of is de ouder van wie de afstamming vaststaat overleden dan wel in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, dan moet de ambtenaar van de burgerlijke stand een letterlijk afschrift van de erkenning ter kennis brengen van de wettelijke vertegenwoordiger van het kind en van het kind zelf indien het de volle leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, tenzij dezen vooraf hebben toegestemd.

Indien de erkenning niet in ontvangst is genomen door een Belgisch ambtenaar van de burgerlijke stand, moet zij op verzoek van de erkenner worden betekend aan de personen bedoeld in het vorige lid.

Binnen zes maanden te rekenen van de betekening of de kennisgeving, kunnen de personen aan wie zij is gedaan, bij gewoon verzoekschrift de vernietiging van de erkenning vorderen van de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van het kind.

De griffier stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand of de ministeriële ambtenaar die de akte van erkenning heeft opgemaakt, onmiddellijk in kennis van die vordering.

De partijen en het openbaar ministerie gehoord, doet de rechtbank uitspraak over de vordering tot nietigverklaring. Zij vernietigt de erkenning, indien het bewijs wordt geleverd dat de verweerder niet de biologische vader of moeder is. Ontbreekt dat bewijs en gaat de weigering uit van het kind, dan beslist de rechtbank, met inachtneming van de belangen van het kind, of de erkenning kan plaatshebben.

Artikel 1029, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek is niet van toepassing.

Tot het verstrijken van de termijn van zes maanden of totdat de afwijzende beslissing in kracht van gewijsde is gegaan, kan de erkenning niet worden tegengeworpen aan het kind en aan zijn wettelijke vertegenwoordiger, die er zich niettemin op kunnen beroepen.»

Art. 10

In boek I, titel VII, hoofdstuk IV, afdeling 2, van hetzelfde Wetboek wordt een artikel 332quinquies ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 332quinquies. — De rechtsvorderingen tot onderzoek naar het moeder- of vaderschap worden verworpen indien het meerderjarige kind of de ontvoegde minderjarige zich daartegen verzet. Indien de weigering uitgaat van een minderjarig kind dat niet ontvoegd is en de volle leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, dan beslist de rechtbank, met inachtneming

celui ou celle dont la filiation est recherchée n'est pas le père ou la mère biologique de l'enfant.»

Art. 11

Sont abrogés dans le même Code :

1. l'article 334*bis*;
2. l'article 334*ter*;
3. l'article 335, § 3, alinéa 2;
4. l'article 745*quater*, § 1er, alinéa 2;
5. l'article 837.

19 juin 2003.

Marie-José LALOY.
Philippe MAHOUX.

van de belangen van het kind, of de afstamming mag worden vastgesteld. Bovendien wijst de rechtbank het verzoek af indien het bewijs wordt geleverd dat diegene, wiens afstamming wordt onderzocht, niet de biologische vader of moeder van het kind is.»

Art. 11

In hetzelfde Wetboek worden opgeheven :

1. artikel 334*bis*;
2. artikel 334*ter*;
3. artikel 335, § 3, tweede lid;
4. artikel 745*quater*, § 1, tweede lid;
5. artikel 837.

19 juni 2003.